

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Vrednik: Dr. Janez Krizostom Pogačar.

LE 21.

V Četertik 24. Velkitravna.

1849.

Kratki premislili

iz s. evangelija za binkošno nedeljo.
(Jan. 14, 23—31.)

Pač zares srečnin stan je bil stan nedolžnosti naših prvih staršev, preden so skoz nevošljivost hudičevo zapeljani, božjo zapoved prelomili, in s tem božjo prijaznost zapravili. V nedolžnosti in prijaznosti z Bogom nista Adam in Eva v paradiži nobene nadloge, nič hudiga poznala, Boga sta imela vedno pri sebi, in sta z njim kakor prijatelj s prijateljko govorila, in veselo čakala, da bi jih bil k svojim zvestim angelam v nebesa vzel. Pa kmalo se je bilo z njima vse strašno premenilo; nevošljivost sata-nova ju je, ko bi z očmi trenil, v greh in pogubo pripravila, in tako božje dobrote in ljubezni nevredne sturila. Pa vendar neskončna milost božja je sklenila v greh zapeljanemu človeku na pomoč priti, in ga po prečudnih potih svoje ljubezni in modrosti ne le v prvi stan nedolžnosti postaviti, temuč ga še v viksi stan svetosti povzigniti. Božji Sin je človeško naturo nase vzel, je v podobi hlapca za grehe celiga sveta terpel in umerl, je s svojim vstajenjem od smerti premago greha in smerti častljivo poterdil, in svojim nebohodom v svojim telesu človeško naturo notri do božjiga trona povikšal. Zato pravi sveti Leon, papež: „Skozi neizrečeno milost Kristusovo smo obilniši dobrote dosegli, kakor smo jih skoz hudičevo nevošljivost zgubili; zakaj, ktere je strupeni sovražnik iz sreče prviga

prebivališa pregnal, tiste je Sin božji, po telesu z njim sklenjene na desnico nebeškiga Očeta postavil“.

Na to vižo je Zveličar človeško naturo in nas v njej prečudno visoko povzdignil, vendar pa to ni edin sad njegoviga odrešenja, temuč od druge strani se hoče tudi Bog sam do odrešenih ponizati; zato pravi Jezus: „Če kdo mene ljubi, bo mojo besedo spolnoval, in moj Oče ga bo ljubil; k njemu bomo prišli, in pri njem prebivali“. Te besede nam naznanijo dobrotljivo in milostljivo ponižanje božje do tistih duš, ktere Jezusa ljubijo, in njegove nauke v djanji spolnujejo. Bog Oče, Bog Sin in sveti Duh pridejo k taki duši, trojedini Bog prebiva v njej, jo zveličuje s svojo pričnoostjo, in sturi, da je tak kristjan živ tempelj svetiga Duha. Zato pravi sveti Pavl: „Ali ne veste, da ste tempelj božji, in sveti Duh v vas prebiva?“ — Svoje prebivanje pa v bogoljubni duši sveti Duh s tem na znanje daje, da jo s svojo lučjo v znanji in v veri čedalje bolj uterjuje, da jo v vsim dobrim in v ljubezni božji čedalje bolj unema, da jo s svojo milostjo in gnado čedalje bolj posvečuje, Bogu vedno podobniši in prijetniši dela.

O kako blag in srečnin je toraj stan tega kristijana, kteri Boga ljubi, njegove zapovedi zvesto spolnuje, in se skerbno greha varuje! Gotovo je srečniši, kakor je bil stan Adama in Eve v paradiži. Le posvetni človek, kteri Jezusa ne ljubi, in za njegove nauke ne mara, ne more zapopasti te

resnice. Sveti Pavl pravi: „Živalski (posvetni) človek ne čuti, kar je od božjiga Duha, njemu je to neumno, in ne more zapopasti, ker se mora to po duhovno razumeti“. Kdor pa Jezusa resnično ljubi, dobro čuti svoj srečni stan že na tem svetu, tudi med terpljenjem in med britkostmi čuti duhovno veselje in notrajno sladkost, ker ve, da ga terpljenje, ki mu ga Bog pošilja, Zveličarju vedno bolj enakiga in dopadljiviga dela. Ljubezen je namreč močnejši, kakor smert, ljubezen božja premaga s svojo sladkostjo vse nadloge tega sveta; v ljubezni do Jezusa unete duše pravijo s sveto Terezijo: „Ali terpeti, ali pa umreti“.

Jezus tudi dalje potrdi resnico, da kdor v njega veruje in njega ljubi, je čez vse srečen in praviga miru deležen; on pravi: „Mir vam zapustim, svoj mir vam dam: ne kakor svet daje, vam jest dam“. — Kteri je pač tisti mir, ki ga je Zveličar iz nebes prinesel, in apostelnam svojim zapustil in dal? To ni bil tak mir, kakoršniga svet daje, ali marbolj le obeta, ni bil mir, kakoršniga si posvetni ljudje želijo, da bi nič ne terpeli, in vse dobro vživali; mir, ki ga je Jezus svojim ljubljnim dušam zapustil in dal, je duhovni, nebeški mir, je mir duš, ki je med njimi in med Bogom vstanovljen, ki večno terpi, in se nikoli več ne razdere.

Mir med Bogom in človekam je to, da človek, kakor stvar božja z njim svojim stvarnikom v prijaznosti in ljubezni sklenjen živi. Ta mir je bil satan v paradizi razderl, pa Jezus Zveličar ga je skozi svoje zasluženje vsim ljudem, kteri vanj verujejo in njega ljubijo, spet zadobil, in jim ga dodelil. Kar nam cel svet ni mogel dati, ker sam tega ni imel, nam je Zveličar dal.

Greh namreč je začetik in vir vsiga hudiga, kteri je nemir napravil med božjo pravico in med grešnim človekam, ravno tako pa tudi med grešnikom in njegovo vestjo. Kjer je toraj greh, tam ni praviga miru. Jezus, naš Odrešenik pa je grehe celiga sveta nase vzel, in je s svojim terpljenjem in s svojo smertjo božji pravici za nje zadostil; je grešni svet z božjo pravico spravil, in vsim ljudem božjo milost in ljubezen pridobil, in tako tisti nebeški mir na zemlji ustanovil, kteriga so pri njegovim rojstvu angelci veselo oznanovali: Slava Bogu v visokosti, in mir ljudem na zemlji.

Spoznajmo tedej, kristjanje, kaj je naša prava sreča, kaj je pravi mir za nas. Nikar ne išimo sreče in miru pri svetu, zakaj svet nam tega ne more dati, kar sam nima. Vse, kar nam svet daje, je le vživanje, ktero pa človeka nikoli ne zadovolji, je le prazno upanje, ktero se pa nikoli ne spolni, zakaj „svet in njegovo poželenje preide“, kakor govori sveti Janez. — Išimo prave sreče in praviga miru le v stanovitni veri v Jezusa, in v goreči ljubezni

do njega, zakaj on je sprava za naše grehe, pa ne le za naše, temuč za grehe celiga sveta. Podajmo se k njemu, in učimo se od njega ponižnosti in krotkosti, posnemajmo njegove nauke in zglede, da bomo mir našli svojim dušam. Potočnik.

Zakonsko postavodanje.

(Konec.)

Kako se pa bo tedej država proti vsim tem veram zadržala, ker se je na lepo pot enakopravnosti podala, to je: ker je sklenila, vsim svojim podložnim, naj si bojo vere, kakoršne hočejo, enake dolžnosti naložiti, pa tudi enake pravice jim dati?

Mi mislimo takole: Deržavna vlada da vsim veram, ktere njenim namenam niso škodljive, enako svobodo in enake pravice; pri vsim tem pa ima vender pravico in zavolj lastniga blagora tudi dolžnost, tisto izmed vsih ver narbolj podperati, ktera ji je narbolj koristna, tedej katoliško. Tako postavim, imajo po 7. §. podstavnih pravic vsi državljani pravico, društva osnovati, kakoršne hočejo, da le niso blagoru države škodljive, postavim kmetiške, obertniške, učene, ljudomile, pobožne društva. Deržava vse enako varje in da vsim enako svobodo in enake pravice; vender pa sme, brez da bi se zoper enakopravnost pregrešila, tiste izmed vsih društev narbolj podperati, ktere so njej narbolj koristne; zakaj zavolj lastniga korista je to storiti dolžna, in mislim, da noben, kdor zdrave možgane ima, tega tajil ne bo. Obojimo zdej te besede na sklepanje novih zakonov. Deržava bo vsim veram po enakopravnosti narbolj zadostila, če bo le tiste zakone pri Judih za veljavne spoznala, kteri so od judovske duhovske gosposke poterjeni, pri katolčanih tiste, kteri so po postavah rimsko-katoliške cerkve sklenjeni itd. Ker bi pa nekteri zakonski zadržki katoliške cerkve načelam ali mislim nove vlade utegnili narbolj navskriž biti, je vender sama zavolj sebe toliko bolj dolžna, jih spoštovati, in med katolčani, dokler so katolčani, nobeniga zakona za veljavniga spoznati, ki ni po cerkvenih postavah sklenjen, ker je katoliška vera za blagor države narbolj koristna, kakor smo zgoraj pokazali, in ker bi vlada svojim podložnim nobeniga lepiga izgleda ne dala, ako bi se sama z duhovskimi gosposkami vedno grizla in vjedala.

Ali bomo pa z tem morebiti terdili, da bi država pri sklepanju novih zakonov nobene besedice govoriti ne smela in da bi dolžna bila, da kar cerkvene zakone poterjovati? To smo že rekli, da se terjati ne more. Deržavna vlada naj samo izreče, kterim državljanom da brez lastne škode in nevarnosti v zakon stopiti dovoliti ne more in s. cerkev, ki uči, vsim deželskim postavam tako dolgo

pokornim biti, dokler niso božjim zapovedam nasproti, bo gotovo svoje verne tudi tu učila, te postave spoštovati in gotovo nobeniga zakona žegnala ne bo, kateri bi deržavi v škodo bil; kakor je že tudi do zdaj storila, ker ni nobeniga zakona požegnati hotla, če je bil deželskim postavam nasproti, ako ravno bi ga bila po svojih postavah skleniti pravico imela. De bi pa v tej reči popolnoma nobene pomote in zmešnjave ne bilo, ampak skozi in skozi lepa zastopnost, bi bilo narbolj želeti, de bi se deželske zakonske postave s. Očetu predložile in s cerkvenimi zakonskimi postavami lepo zravnale (Concordat). Tako bi bila med duhovsko in deželsko gosposko lepa zastopnost in mir, v prid in lepi izgled vsim podložnim.

Seer ne dvomimo, de bi se bili nekteri pobožni in pravični poslanci ravno v tem zmislu čversto v zboru oglasili, ali bi bil pa njih glas deržavni zbor poslušal? Tega pa kar misliti ne smemo; ampak popolno prepričani smemo biti, de bi bila ta krivična, nespametna in cerkvi sovražna postava gotovo obveljala. Zato še enkrat ponovimo, hvala Bogu, de je naš pogumni vladar ta deržavni zbor razpodil, ki ni imel ne serca ne glave. — Ali nikar se ne motimo! Naši sovražniki so zde le ponížani, pa niso pokončani; skoz ta neprevideni prigodlej omamljeni so seer potihnil, ali zmiram molčali ne bojo! Spet bojo, kakor od njih očeta s. Peter (I. 5, 8.) piše, kakor rjoveči levi okrog hodili in ljudi motili in šuntali; spet bojo sebe in sebi enake po raznih novicah za poslance k prihodnjemu zboru priporočali; spet bojo v prihodnim zboru svoj glas povzdignili in si prizadevali, svoje vražje namene izpeljati. Molimo tedej neprenehama in Boga prosimo, de bi nas nikar zavolj naših grehov ne štralfal, ampak zavolj rešne kervi svojiga Sina s. cerkve se usmilil in njene sovražnike ponižal! Prizadevajmo si pa tudi sami kolikor moremo, in glejmo, koga de homo volili! Zakaj prigovor pravi: Pomagaj si sam — in pomagal ti bo Bog.

Ako bi se pa vender zgodilo, de bi ta nespametna postava kedaj obveljala, in ako bi se našli brezvestni in razvujzdani katolčani, ki bi se te postave prijeli in v zakone stopili, kterih s. cerkev požegnati ne sme; ali pa če bi clo s. cerkev zaničevaje, še h poroki priti ne hotli, kaj bo pa potem s. cerkev, kaj bojo naši prečastiti škofje storili? Taki zakoni v očeh s. cerkve ne bojo nič veljali, ampak taki ljudje so po načlu s. cerkve kakor vsi drugi nečistniki; njih grešna zaveza ostane vedno prešestvanje (Concubinat) in očitno pohujšanje; in vesoljni Tridentinski zbor je v 24. seji (c. 8. de ref.) zapovedal, de če taki ljudje po trojnem opominvanji svojiga škofa saksebi ne grejo, jih morejo škofje iz zaveze s. cerkve pahniti,

to je, v pano djati, kakor taki pa tudi po smerti ne smejo po cerkveni šegi pokopani biti. Tako je cerkev že tudi od nekdej ravnala. Že s. apostel Pavl je nekiga moža iz cerkvene zaveze pahnil, ki se je zoper cerkveno zapoved v pohujšanje cele soseske oženil. I. Kor. 5. Ravno to pričata tudi Justin Mart. in Atenagor. Tertullian (De Matr. C. 23. pr. 3.) pa pravi: „Poroka posveti zaročene. Zato se nikar ne ženimo z neverniki, de nas v malikvanje ne zapeljuje, od kteriga pri njih zakoni začnejo“. In s. Ignaci Mart. (Ep. ad Polic. c. 5.) tako lepo kristjane opominja: „Spodobi se pa, de se ženini ino neveste po dovoljenji škofa v zakon podajo; de bo njih poroka po Gospodu, ne pa po mesenim poželenji“.

Bodi si pa kakorkoli rado, de bi le mi vsi terdno stali v veri, vsi pristopili k sveti vojski pod bandero svetiga križa, in ne premagala bi nas nobena sovražna moč! De bi vsi starsi svoj otroke lepo učili, gospodarji in gospodinje svojim podložnim le lepe izgleds dajali, odraseni mladih nikdar ne pohujšali, vsi svoje truplo v svetosti ohranili, besedo božjo z veseljem poslušali, s. zakramente pogosto prejemali: kakor ovce rade glas svojiga pastirja poslušajo in veselo za njim hitijo, tako bi tudi mi radi glas s. cerkve in njenih pastirjev poslušali in vbogali, in nobena deržavna postava, naj bi bila cerkvi še tako sovražna, bi nam škodvati ne zamogla. Saj nam tudi cerkvene zgodovine pričajo, de se ni cerkev nikoli lepši svetela in nikoli več svetnikov imela, kakor ravno ob času nar hujšiga preganjanja. Tudi te leta sem niso katolčani zavolj svoje vere nikjer več prestali, kakor na Irskim, in vender niso katolčani v sedanjim nevernim času nikjer serčnejši in v veri stanovitniši, kakor ravno tam. Tako se zmiram dopolnuje, kar v s. pismu pisano stoji: „de tem, kateri Boga ljubijo, vse k dobrimu služi. — „Kdo nas bo tedej ločil od ljubezni Kristusove? Terplenje? ali strah? ali lakota? ali nagota? ali nevarnost? ali preganjanje? ali meč? — Zakaj jaz sim zagotovljen, de ne smert, ne življenje, ne angeli, ne gospostva, ne moči, ne pričee, ne prihodno, ne sila, ne visokost, ne nizkost, ne ktera druga stvar nas ločiti zamore od ljubezni božje, ktera je v Kristusu Jezusu, Gospodu našim“. Rim. 8, 28. 35. 38 — 39.

Kosar.

Punte, vojsko, kugo odverni od nas milostljivi Oče!

„Nič ni pod solncam noviga“, tako je govoril kralj Salamon nar modrejši človeških otrok, in je prav imel. Sedanji čas namreč je poln perčakova-

nja reči, ki imajo priti, ljudje govore od mnogih prerokvanj. Huda vojska je bila pretečeno leto na Italijanskim, je še zdaj na Ogerskim; puntje kervavi so bili na Francozskim v mescih Svečanu in Rožnicvetu, v Sicilii, v Neapoli, v Monaku, Frankfurtu, v Berlinu, Levovu itd. in zlasti na Dunaji v Sušcu, Malotravnu in Kozopersku. Zdaj je po svetu kakor po leti, kadar črni oblaki polni bliska in groma solnce zakrijejo in s točo in viharjem žugajo. Le Bog je v stanu take hude oblake razporediti; zato opomni v tacih napadih verne znamnje z zvonam, da bi Boga prosili za odvrnenje hude ure. —

Slušalo se je daleč pretečeno leto od kolere, da ona, ki je bila l. 1836 na Krajnskem, zlasti v Ljubljani, v Cirknici, Ribnici in na Verhniki toliko ljudi vzela, še ni iz zemlje prišla, ampak v izhodnih deželah po Turškem, Rusovskim in Poljskim ravno l. 1848 veliko ljudi usmrtila; to leto 1849 je bila po malim že na Dunaji, na Irskem, in je še na Francozskim, kjer je iz med več družih ljudi Orleanskiga škofa Janeza Jakoba Fayet pred majhnim časom vzela. Vojska in mnoge bolezni so pa rade v zvezi. — Le Bog vsigamogočni zamore serca razdvojenih narodov, ki se med saboj koljejo in davijo, ukrotiti in jim mir, edinost dati; le on je v stanu angela smerti ustaviti, kugo, bolezni ljudem odvzeti, in jim zdrave, vesele dni podeliti. K njemu kliče torej katoliška cerkev po pravici per popoldanski službi božji: „Punte, vojsko, kugo odverni od nas milostljivi Oče!“

Kadarkoli so ljudje zabredli globoko v hudo-bije, (in kdo ne bo teh zdaj videl, če le nekoliko pomisli, kako se sv. vera in njene postave po Nemškem in drugod zaničujejo), je Bog vselej pošiljal hude šibe, jih opomniti, da je on Gospod, in jih vabit h poboljšanju, preden padejo v roke njegove kaznovavne pravice. — Ker Bog zdaj z takimi strašnimi znamenji očitno h pokori kliče, stojite tu dve žalostne pergodbi, namreč tridesetletna vojska v 17. in črna kuga v 14. stoletju v resnoben premislik.

a) Tridesetletna vojska (1618—1648).

V l. 1517 je bil Dr. Martin Luther v Vitembergu začel novo vero učiti. Nemci dozdej ene vere, so bili tako razdvojeni. Pridige in listi luterskih pastorjev so vero katolčanov imenovali malikvanje, papeža pa antikrista. Pisma, ko jih je Luther iz Vartburga na svetlo dajal, so k puntanju zlo svetvale. „Kdor se rimske cerkve derži, ta se mora z slehernim orožjem napasti in v njegovi kervi naj si verni (to je Luterani) roke umivajo“, so njegove besede! *)

Tako je razpertija le rastla. Premoženje katoliške cerkve je Luteranam dišalo, tistiga se polastiti, so vedno iskali prilike. Katolčani so se bolj in bolj za svoje bali; Luterani, da bi bili močnejši so posebno zvezo med saboj storili. Ta zveza (Union) je zmiraj hujši perhajala, nje poslanc knez Kristian iz Anhalta se je že prederznil katoliškemu cesarju Rudolfu II. žugati, da se mu zna goditi, kakor Rimljanu Juliju cesarju (kteri je bil preboden). Viditi toliko nevarnost od Luteranov, so bili Rožnika 1609 tudi katolčani v Monaku zvezo med saboj storili in jo sv. ligo imenovali. Mir v veri ohraniti in katoliško vero varovati je bil namen sv. lige in bavarski vojvod Maksimilian nje glava. Tako je bilo vse k vojski nastavljeno, in ta se je bila perčela l. 1618 na Českim, ko so bili česki Luterani cesarske katoliške vradnike skozi okno trešli, in kakor pravi puntarji cesarja Ferdinanda II. zavrgli in si Kalvinca Friderika pfalskiga za kralja izvolili *). In odslej je gromela vojska po vsem Nemškem skozi 30 let. Danci, Švedi in Francozi so pomagali Luteranam, ker so iskali tako kaj nemškiga sveta v last dobiti; katolčani pa so se po moči vstavljali, ker so vidili, da Nemško je za kat. cerkev zgubljeno, ako se bojvati nehajo. — Koliko zlega je bila ta vojska pernesla nam ta zgled pokaže: Na Heškem je bilo 17 mest, 47 gradov in 300 vasi podertih in požganih; v Vitembergu je 8 mest, 45 vasi in 36.086 hiš bilo v pepelu; na Heškem je bila samo četertinka ljudi še per življenji; na Českim od 3 milijonov le 780.000

Divjost, ktere so se bili v tako dolgi vojski vojaki navadili, je bila tako velika, da je še švedski general Baner, ki je bil Luteran, enkrat zavpil: „Ne bilo bi čudo, ako bi se zemlja odperla in tolike grozovitneže požerla“. Od Valenstajnovih vojakov pravijo zgodbe, da se oni ljudi iz njih pohištva gonili, jih kakor divje živali lovili, jih per ognji pekli, jim jermene iz herbta rezali, roke, noge, ušesa, nosove in doječe persi odsekali, podplate nasekovali in z solijo potresali, otroke iz maternih rok tergali in ob tla metali! Vojaki švedskiga generala Bernarda Vaimarskiga so ljudem toliko časa vodo v usta vlivali, da jim je, ko so potlej jim na trebuh stopili, zopet per ustih ven šla. Pijančvati, plesati, ljudi pa tepsti, bosti, sekati, moriti, nedolžnost sprediti itd. jim je bilo kratki čas. Švedi so ljudem gnojnico v usta vlivali, da bi od njih izvedli **), kje imajo še kaj denarjev ali blaga. Kdor je imel denarje, je bil martran, in kdor jih ni imel, je bil tudi martran, da bi jih dal. Obdivjani vojaki so tako delali z sovražnikom in nesovražnikom, kamor so peršli.

*) Glej Zgodnja Danica Nr. 8. 9.

**) Na to gnusobo opomni Nemce še današnji dan beseda „Schwedentrunk“.

*) Nachlese aus Dr. M. Luthers Schriften S. 235.

Tolika vojska je perpeljala tudi neznano lakot. Cele širjave sveta so bile brez obdelovanja kakor pušava. V l. 1636 in 1637 so ljudje tako stradali, da se jim merhovino jesti ni studilo; trupla obešenih in obglavljenih, merličih iz pokopališ so bili jed ljudi. Brat je jedel svojo mrtvo sestro, hči svojo rajnco mater, stariši so od glada morili svoje otroke in tiste vživši od obupanja pergnani sami sebi življenje jemali. Trume roparjev so lovile ljudi kakor divje zveri, in ko jih je bilo nekaj iz Vormske okolice spodenih, kjer so ravno krog vrelih kotlov sedeli, so se dobile tam človeške rok in bedra za jed perpravljene! Tako pišejo verjetni možje Geijer, Raumer, Mailath itd. od tistih časov. Francozka vojska v Vandeji (Vendee) v l. 1793—1794 nas opomni na enake gnusobe, in kolike gnusobe in grozovitnosti ima sedajna vojska na Ogerskim pokazati!

b) Kuga ali črna smert (1347—1350).

V 14. stoletju so se mnoge narurne prikazni godile, povodnje, slabe letine, lakot in sosebno potresi, kateri so cele gradove in vasi v groblje spreminjali, ali to so bile le znamnja druge in še neizmirno hujši šibe božje, namreč kuge, ktera tudi pod imenam črna smert v zgodbah stoji. Genovanski kupei so jo bili v l. 1347 iz Jutroviga na Italiansko zanesli, in od tam se je kmalo razširila po vsi Evropi. Nar huji je divjala po Francozkim, Angležkim, Poljskim, v Avstrii in Norvegnu. V l. 1349 je bila ta kuga že po Koroškim Štajerskim in v Avstrii. Bolnik je dobil črna jezik in goltane, bolečine v persih in per sopenji, kri je šla z kašljem iz ust, in sapa je neznan, nalezljiv smrad od sebe dajala. — Kogar je ta bolezen popadla, je bil v 3 treh dneh že mertev. Cele vasi so bile tako zgubile svoje prebivavce, po mestih so hiše prazne stale. V mnogih krajih po Francozkim in Angležkim je komej deseti človek per življenji ostal. Poljakov je bilo umerlo četerti del, na Italianskim je bilo pol ljudi vzetih. Štiri leta je ta šiba v Evropi bila, in v tim času do 25 milijonov ljudi umorila, to je četerti del tistikratnih Evropejcev. — Na Dunaji je umerlo po 500, tudi 700 ljudi na en dan; ja en dan clo 960 in drugi 1200. — Nadloga je bila tako strašna, da se je človek človeka bal; starši so bežali od svojih otrok, zakonski eden od družiga, če so le čutili, da bi znal njih bližni kužen biti, in ti siromaki so merli brez kake postrežbe. V tej neizrečeni stiski, ktero so ljudje vsih stanov občutili, so imeli le eno samo tolažbo, namreč nebasa. Tudi je hvale vredna serčnost takratnih mašnikov, kateri so k vsakimu bolniku šli. Per tolikih merličih na Dunaji vender nobeden ni brez sv. Zakramentov umerl, pravi Cvetelski kronist.

Ker nadloga le ni nehala, so ljudje iskali na mnogo vižo jezo božjo potolažiti. V velicih procesjah so hodili od ene cerkve do druge, pa snidenje več ljudstva skupej je bolezn novo moč dalo. — Jeli so se bili ljudje neusmiljeno bičati, zmoteni od nevednosti in zapeljivcov so hodili z golim kervavim herbtam v tropah in se topli. Papež Klemen VI. je bil tako očitno gajžlanje, ki je mnogi nerodnosti streglo, po pravici prepovedal, kdor se je hotel ojestrejši pokoriti, je smel na skrivnim sam sebe bičati. Drugi nerodneži so Jude tolake nadloge krive dolžili, množica vsa oplasena je njih blede nju verjela, in na tavžente Judov sosebno v Majneu je bilo zavoljo tega abotniga in krivičniga obdolženja pobitih.

Ali kadar se je Bogu zadosti zdelo, po preteklih štirih letih, je bila ta kuga ali črna smert, zoper ktero so bile prazne vse zdravila takratnih zdravnikov, iz Evrope zginiła. Sežun.

Zgodbe katolske cerkve.

Spisal Peter Hieinger.

(Dalje.)

P e r v a d o b a.

Začetik cerkve po Kristusu in apostelnih.

Drugo poglavje.

Djanje apostelnov in učencov Jezusovih.

25. Prihod s. Duha, perva družba vernih v Jeruzalemu, s. Peter, prvi vidni poglavar cerkve.

Ob času popotovanja našiga Zveličarja na zemlji je bilo po telesnim obziru tedajnje človeštvo po velikim delu v eno združeno; Rimsko cesarstvo je obseglo vse imenitnej dežele stariga sveta. Gospodoval je čez to mogočno državo cesar Avgust od l. 30 pr. Kr. do l. 14 po Kristusovim rojstvu; njegov pasterik Tiberi pa mu je bil naslednik v cesarstvu od l. 14 do 37 po Kr. Judovska dežela je tisti čas stala pod tem gospostvam; bila sta oblastnika, Ponci Pilatuž v Judeji in Herodež v Galileji. —

V duhovnim pogledu je Kristus o svojim odhodu v nebo zapustil namesti sebe poglavarja noviga človeštva, svoje svete cerkve, in se drugih pastirjev v svojim imenu. Pervi vidni poglavar svete cerkve namesti Kristusa je bil (od l. 33 do 67 po Kr.) apostelj s. Peter, drugi pastirji svete cerkve so bili drugi apostelni in učenci Jezusovi. Ali število vernih je bilo takrat še malo; sto in dvajset duš je bilo vkupej zbranih. In apostelnam samim je bilo treba obilnišiga razsvetljenja in poterjenja, preden so bili v stanu druge učiti in poterovati. Zatega voljo jim je bil Jezus obljubil pomoč s. Duha; in po njegovim povelji so apo-

steljni in učenci Jezusovi z Marijo, njegovo Materjo, vred v Jeruzalemu ostali, in so se z neprenehano molitvijo na prihod s. Duha pripravljali. Ker je Kristus v začetku dvanajstapostelnov po številu dvanajstih rodov Izraelovih izvolil, in ko je to število po nesrečnem koncu Judeža Iskarjota nepopolno bilo, je s. Peter kakor glava vsih opomnil, naj se iz med mož, ki so bili vedno z Jezusom, drugi namest Judeža postavi. Tedaj so vsi vkupej molili, da bi jim Gospod dal znamenje, kteriga de On hoče; ter so vadjali (lozali), in zadelo je Matija, eniga iz med dva in sedemdeseterih učencov, in rojeniga v Betlehemu; in je bil prištet enajsterim apostelnjam.

Bilo je deseti dan po Jezusovim vnebohodu, Binkoštni praznik, ko so Judje spomin stare postave na Sinajski gori dane obhajali (1. 33 po Kr.), in nova postava je bila po prihodu s. Duha dopolnjena. Tamkej per oznanjevanji stare terde postave je bil grom in blisk, ljudstvo s strahom navdati; tukej, ker je nova postava le postava milosti, je sicer bil šum kakor veliciga piša, in plemeneč oginj, pa ne silin in grozovitin, temuč le v znamenje razsvetljenja, očisenja, ogrejenja in poterjenja; v podobni ognjenih jezikov je namreč s. Duh prišel nad aposteljne in zbrane učence.

Čudno prestvarjeni so začeli Boga hvaliti, in velike njegove dela oznanovati. Bilo pa je zavoljo praznika veliko Judov in spreobrnjencov v Jeruzalemu zbranih iz vsih strani sveta, iz Perzije in Arabije, iz Egipta in Cirene, iz Male Azije in Grecije, celo iz Rima. Ko se je šum po mestu razšel, se je velika množica zbrala, in vsi so slišali v svojim jeziku aposteljne govoriti, in so se silno nad tem čudili. In s. Peter je vunkej stopil, in je od s. Duha vnet ljudstvu razkladal, od kod de to čudo pride, in kako de je Bog Kristusa, kteriga so oni umorili, povišal, in postavil sodnika živih in mrtvih. Globoko je beseda poslušavcem v serce segla, in ginjeni so jeli prašati: Kaj nam je storiti? In odgovoril jim je apostelj: Storite pokoro, in vsak iz med vas naj se da kerstiti v imenu, to je po nauku Jezusovim. In bilo jih je tri tavežent, kteri so vero v Jezusa sprejeli, pokoro obljubili, in v imenu Očeta in Sina in s. Duha keršeni bili, in so s tem v družbo Jezusovih učencov stopili.

S prihodom s. Duha se je cerkev Jezusova od zunej prav vidna pokazala, in je bila za vse čase do konca sveta uterjena. Aposteljni so tukej zadobili obljubljeni pomoč od zgorej; s. Duh jih je učil vso resnico, de so popolno spoznali in povsod oznanovali, zakaj de je Kristus na svet prišel, namreč svet od zmote in greha rešit, in z Bogom spraviti; namesti poprejšne boječnosti so

skazovali zdaj neprestrašeno serčnost, de so bili pripravljeni, vse za Kristusa prestati; tudi so bili zdaj v stanu med vsimi narodi s. evangeli oznanovati, zakaj mnoge jezike so govorili in čudeže delali; zmešanje jezika je kdaj narode po zemlji razkropilo, dar jezikov pa je pomagal vse v eno ljudstvo zbrati. Dalje pa je božji Duh tudi poslušavcem apostelnov serca odpiral; padla je slepota spred njih oči, in terdovratni so se radi s. evangeliu vdajali; polni verne misli so bili privzeti v družbo svetnikov, in iz edinosti vere se je rodila edinost ljubezni; vsi so se ko brate in sestre spoznali, in vse svoje so med seboj delili. Božje kraljestvo na zemlji se je začelo razrašiti, sad odrešenja in posvečenja božjih otrok se je jel razodevati. Tudi razverstenje udov božjiga kraljestva se je razravnalo, cerkev učijoča, apostelstvo s svojo oblastjo in podložnost vernih prot postavi Gospodovi, delitev nebeških gnad in prejemanje božjih darov, vse to je vsako na svojim mesti jelo biti. Verni so bili stanovitni v nauku apostelnov, in v družbi molitve in lomljenja kruha nebeškiga; in zraven so se tudi tempelj obiskovali, dokler se ni o razdjanji Jeruzalemskiga mesta Kristusova cerkev popolnoma samosvojna pokazala.

(Dalje sledi.)

Kaj žganje stori človeku?

(Dalje.)

5. Žganje vero in keršansko življenje zatira, in vsakimu grehu pot perpravlja. Če kdo se iskro vere v svojim sercu ima, jo ravno žganje nar prej in do čistiga pogasi ali zadusi. Kdor je žganju ali pijančevanju sploh vdan, mu moliti več mar ni, božjo besedo poslušati ali brati se mu kar ne perleže; od svetih zakramentov se mu že slišati studi, zato se pa tudi velikokrat zgodi, de taki brez njih, brez te milosti in dobrote božje umerjo. Ko so drugi ljudje v cerkvi, so dostikrat žganjepivci v kerčmi, in nikjer se vera hujši ne zasramuje, in nikjer se njeni oznanovavci in služabniki hujši ne opravljajo in nezaničujejo, kakor za žganjarskimi mizami. —

V človeku so marsiktere hude želje, ki jih pa pravični po pameti in po vesti kroti, de se ne vnamejo, in ga v greh in nesrečo ne perpravijo. Žganje pa je vsem greham perjatelj, jim vrata odpira, in jih obudi, de toliko hujši razgrajajo. Kar se je že semtertje pretepev in vbojev zgodilo, jih je večidel žganje in pijančevanje sploh napravilo. En vbijavec je enkrat sam obstal, de, ko je sklenil, svojo ženo umoriti, in je ravno vboj storiti hotel, mu je serce upadlo, in se mu je roka tresti jela. Gre, in en glaž žganja popije; pa ta hudobni naklep spolniti, še serčnosti ni imel. Tedej še en glaž žganja izpije; ali notranji glas ga še svari, in mu strah dela pred neznano hudobijo. Nato še tretji glaž v se izlije; in zdaj ga je gnalo, kakor bi bil od sedim hudičev obseden, in je res ženo ob življenje djal. — Ravna taka je tudi z drugimi pregrehami. Vsak žganjepivec je nečistnik — če ne s svojim telesam, pa gotovo s svojim gerdim, nesramnim jezikam, s svojimi radoglednimi, nesramnimi očmi, s svojimi nesramnimi mislimi in željami, s

svojo hudobno dušo. Vsak žganjepivec je tat; on okrade in goljfa druge ljudi, ali okrade svojo družino, ker ji zapravlja, ali krade vsaj svojemu Bogu, ker po volji božji denarjev nima in ne dobiva za žganje. Žganjepivec in pijanec sploh baha, roti, preklinja laže, če mu kaj dobiti kaže, clo krivo persega — gerdo ravna z ženo in otroci, ki jih dostikrat sam vse spridi in pohujša, de se tudi oni že v mladosti po njegovim slabim izgledu spreveržejo, ali pa na duši in na telesu vsi revni in popačeni že na svet pridejo. In kdo bo per tacih otrocih skerbel za molitev, za potrebno podučenje in za pošteno, kersansko življenje, ko so za dušo in telo tako zane-marjeni, in nad svojimi starši le slabe izgledke imajo, ker jih s svojim govorjenjem in s svojim hudobnim življenjem in zaderžanjem le k hudumu napeljujejo, in se s tem sami njih spačenosti in razujzdanosti krive storijo?

6. Žganje vleče in perpravi človeka v pekel. Ako bi se pregledati in prerajati hotlo, bi se najdlo, de v vsakim kraju od časa do časa, kateri pijanec nagle smerti umerje. In ko bi vse pijance, kateri nagle smerti umerjo, po vsih krajih sosteli, bi se jih neznano veliko število nabralo; in ko bi vse, kar jih nagle smerti umerje, preiskali, bi najdli, de jih je med njimi pijancev nar več. Če pa Bog pijance tolikrat nagle, neprevidene smerti v njih grehih umreti pusti, si je lahko misliti, kakšna de je z njimi pred božjim Sodnikom. Ne de bi kdo rekel, de jih jez obsoditi hočem; pijanci se sami obsodijo, se obsodijo po nauku Kristusovim, po besedah sv. apostelja Pavla, ki pravi, de „noben pijanec v nebeško kraljestvo ne pojde“ — in „kdor v mesu se je, bo tudi v mesu trohno bo žel.“ Pa če tudi marsikteri pijanec le po dolgi boleznii umerje, vender sploh kar pijanec umerje; zakaj če pijančevanje le v boleznii pusti, to še ni nobeno spreobrnjenje, ker ga le sila in nezmožnost k temu perpravi. To je ravno tako spreobrnjenje, kakor de v mertvaški trugi in v grobu več ne pije, ker mu mogoče ni. Marsikteri v boleznii že sami per sebi mislijo, ali če so odkritoserčniši, tudi očitno obstanejo, de če se ozdravijo, bodo spet pijančevali, kakor poprej. Sploh reči, bi vsi bolni pijanci in žganjepivci, ako bi se ozdravili, gotovo spet po svoji ljubi sladčici segli, čeravno tega sami ne obstanejo in spoznati nočejo; ja nekteri clo tako hudo navado imajo, de še v boleznii od žganja ali druge enake pijače nikakor ne odjenjajo. De to nobeno v zveličanje potrebno spreobrnjenje ni, naj tudi s sv. zakramenti prevideni bodo, že zdrava pamet pove. Kakšna je tedej za njih duše, če tudi po dolgi boleznii — pa brez spreobrnjenja umerjo, po nauku Kristusovim zdaj sami razsodite.

Iz vsiga tega zdaj sklenem: Ni je kmalo na svetu stvari, ktera bi za premoženje, za mir in edinost, za um in pamet, za zdravje, za vero in kersansko življenje in za izveličanje človeku toliko škode in nesreče napravila, kakor vražno žganje; prida pa nobeniga nima. Zatorej je žganje v resnici strup za dušo in telo, in zna ljudi časno in večno nesrečne storiti. (Dalje sledi.)

Razgled po kersanskim svetu.

Iz Rimskiga. Stiskanje cerkve na Rimskim če dalje bolj raste. Častiti nadškof Kamerinski g.

Tomba, je mogel pred grozovlado pobegniti: njegov veliki namestnik, ki ga je hotel zagovoriti, je bil v stegno ostreljen. V Rimu so na povelje vladarstva bogoslovske šole na vseučeliši zaperte. Že pa tudi govore, kako de bi se Lutrova vera v Rimu vpeljala.

Vsim tem nepostavnostim in silovitostim nasprot se je pa že tudi božja pravica nad hudobneži po samim jela kazati. Takrat, ko je puntarska družal papeža Pija IX. v njegovim gradu oblegvala, je bil eden njegovih viših duhovnikov, G. Palma, ustreljen. Nihče takrat ni prašal za ubijavca; ali čez mesec po tem je umerl mož, ki je bil od tistiga časa mutast; na smertni postelji je spregovoril in spoznal, de on je g. Palma usmertil. — Ko so pozneji sveti Oče puntarje iz cerkveniga društva ločili, in jih kakor z duhovsko sodbo preklicali, si je neki mladi Rimljan v kavarnici kave rekel dati, in je posmehovaje se pristavil: „takošne s duhovskim preklicam“. On norčevaje se izpije skledico, in — pivo je po njegovi besedi storilo; mertev se je sosedil. — Pisatelj poklica v puntarski rimski narodni zbor je umerl na mertvudu. — Neki oficir Rimske narodne straže je zasmehoval papežev duhovski preklic; še tisti dan je padel iz konja, in si je čepino razbil. — V Orvietu je neki minih na prižnici za novo vladarstvo in zoper papeža govoril. Po končani pridigi je pregrešni govornik na spodnji stopnjici pod prižnico smert storil. — Neki duhoven v mestu Rieti je sam začel podpis za novo puntarsko vladarstvo. Potem se je podal v neki nunski kloster v mestu. Noter gredoč se posmehuje, kako de so ga noter pustili, ker je v duhovskim preklicu; pa to rekoč je že stal per vratih grozne večnosti; še tisti večer je namreč svojo dušo izdihnil.

Zraven tega pa se tudi marsiktere druge znamenja kažejo. Potni pert, kteriga je Veronika Jezusu na križevim potu podala, in v katerim je obličje njegovo presveto vtisnjeno, se hrani v cerkvi s. Petra v Rimu. Na večer pred s. treh kraljev praznikom se je pokazal ta pert korarjem te cerkve svitel, in kakor de bi bil ravno takrat s kervavo podobo Zveličarjeviga obličja zaznamovan. To je te dobro misleče mašnike močno poterdilo. — Kaj de je Neapolitanskiga kralja v sedanjih zmedah tako stanovitniga storilo, pravijo, de je bila neka prikazn. Eniga dne namreč pride predinj mašnik, ki mu ni bil pred oglašen, in ga opominja k stanovitnosti, in ga tudi posebniga božjiga varstva zagotovi. Kralju se to čudno zdi, in ko je duhovnika spred sebe spustil, popraša stražnika pred stanovanjem, zakaj de mu mašnik, ki je ravno odstopil, ni bil razglašen; in odgovor dobi, de ni nihče memo šel. Kralj tedej pošlje v bližno faro, iz ktere je tisti mašnik rekel de je, ter pokliče ondašnjiga fajmoštra. Leta pride, in kralj se začudi, de ni tak kakor uni, suh in dolg mož. Tu odgovori poklicani fajmošter: Njih veličanstvo: Takošin je bil moj stric in prednik na ti fari, ki je pred nekterimi letmi v glasu svetosti umerl. Kralj pravi: Imajo kako podobo od njega? In fajmošter odgovori: Veličanstvo! de, in prav zadeto. Kralj reče: Ljubo bi mi bilo jo viditi. Fajmošter obljubi, jo pokazati; in ko jo kralj zagleda, izusti: Res, ta je!

Iz Amerike. G. Henni, prvi škof v Milvavkii (to je škofija, v kateri je naš slavi rojak g. Baraga misijonar) pripoveduje o svojim potovanji

skozi Nemčijo nekoliko od Amerikanskih zadev za- stran vere in drugiga. Mesto Milvavkiga se je ko- mej pred dvanajstimi letmi začelo, in že zdaj šteje 17.000 prebivavcev (toliko kakor Ljubljana); pre- bivavci v ondašnji strani so velik del katolčani. Kaj posebniga je v severno-amerikanskih derža- vah, de kadar država novim naslednikom zemljo proda, vselej šesti del sveta za šolo prihrani. Ta zemlja se ne sme prodati, temuč ostane kakor sta- novitna zaloga za šolo; in srenje imajo zmirej ob- last, take učence poklicati, kakoršni so za ohran- itev kersanske vere vneti. Zraven tega pa tudi škofje na to gledajo, de se nobena nova fara ne ustanovi, razun de ima tudi svojo šolo za mladost. (Zgled, ki bi pač tudi v naših krajih bil posnemati! Tako pa od izhoda in zahoda pridejo ljudstva v božje kraljestvo — otroci kraljestva pa, stanovavci dežel, ki so od kdaj v krilu katolske cerkve, osta- jajo zunej). Katolski škofje v Ameriki se tudi v zakonskih rečeh terdo derže po cerkvenih posta- vah; in vladarstvo jim nič ne stopa nasprot. In kar je tudi pomniti, katolska duhovšina in katolske šole so v Ameriki tudi per krivovercih bolj v imenu, kakor pa duhovšina in šole nekatolčanov. Od tod se izhaja, de tudi marsikteri nekatolski starši svoje otroke v katolske šole pošiljajo, in nekatolski že- nini svoje zakone raji pred katolskim mašnikom na znanje dajo. Koliko to s časom k rasti katolske cerkve pripomoči zamore, si je lahko misliti.

(Iz Tirolskih kat. listov).

Zastran zbora Avstrijskih škofov na Dunaji se v več krajih zlasti na Tirolskim očitne molitve napravljajo, de bi Bog hotel zbra- nim cerkvenim očetam svojo pomoč obilno podeliti. Vazne reči so namreč, zavoljo kterih se tamkej posvetovajo; in vsim, kolikor nas je v Avstrii udov prave cerkve, mora na tem ležeče biti, de bi se tamkej taki sklepi storili, kakoršni so v prid cele cerkve in posameznih udov.

V Parizu je bilo un dan več kot 40 skrinj na colu zadržanih, ktere so bile polne svetih po- sod, dražih marmorskih in malanih podob. Pun- tarska vlada v Rimu je te reči v Vatikanu (pape- ževim prebivališi) pobrala, in truma nemških Judov, kterih glava je neki Brucker, se je v Rim perkladila, ki tako drage reči od roparskih puntar-jev vkup kupuje, in jih proč odpeljava! Število po- ropanih reči je 2500, za ktere so Judje 3 mili- jone frankov dali, vredne so bile pa nar manj 10 milijonov! — Tako so Judje povsod per rokah, kjer sovražniki vere cerkvi kaj vzeti imajo. —

Darila za papeža Pija IX.

Od poprej . . .	531 gld. 20 ² / ₄ kr.
Iz vasi Hrušovo v Dobravski fari . . .	1 " 23 "
Gospa F. B. v Ljubljani	4 " — "
Gospod M. T., kaplan	2 " — "
En neznan v Kočevji	1 " — "
J. M. J. Služabnik Gospodov	1 " — "
Poglavarja cerkve en kaplan	3 " — "
Gospod Martin Narobe, kaplan na	
Studencu	2 " — "
Iz Zelezenkov	18 " — "
En duhoven	5 " — "
Znesik	568 gld. 43 ² / ₄ kr.

Prenesik	568 gld. 43 ² / ₄ kr.
Mestna fara v Loki zopet	29 " 25 "
Iz gore s. Miklavža na Jančim: „Go- spod, otel si vernim Petra, ohrani nam tudi Pija“	12 " — "
Gospod Valentin Bergant, fajmošter v Šent-Vidu per Žiljčah	3 " 40 "
Farna soseska v Šent-Vidu per Žiljčah .	2 " 20 "
Ena dekla	2 " — "
Ena dekla	— " 20 "
Gospod Matevž Svetličič, fajmošter per s. Petru v Ljubljani	4 " — "
— Anton Gregore, kaplan	3 " — "
— Valentin Sežun, kaplan	2 " — "
— Luka Cirer	3 " — "
Farna soseska v Horjulu	11 " — "
Gospod M. Mladič, penz. fajmošter .	2 " 30 "
— Janez Globočnik, vladar Kranj- skih šol in učenik kersanskiga nauka: „Otroci luči! kjer je pa- stir, tam naj se zbere čeda“	1 " — "
Učenci 3ga, 2ga in 1ga klasa v Kra- nji: „Vérjemo, de je en hlev, ena čeda, en pastir, kteriga se bomo držali do smerti;“ in seer:	4 " — "
Franc Reichel	2 " — "
Franciska Dolšein s svojo materjo .	1 " 10 "
Karl Holcar s sestrami	1 " 5 "
Jakob Jalen s sestrami	1 " — "
Ignac Florjančič s stestrami	1 " — "
Drugi šolarji skupej	6 " 53 ¹ / ₂ "
Iz Moravske fare	5 " — "
Gospod Franc Kosar, duhoven v Braz- lovčah	2 " — "
— J. B., duhoven v Šent-Vidu nad Ljubljano	3 " — "
— Andrej Mali, po domače Bohine, strojar v Radolci	— " 30 "
— Valentin Urevec, mežnar v Radolci .	— " 20 "
— Lorenc Stupica, fajmošter v Go- dovičah	5 " — "
— J. K., duhoven	5 " — "
Ena dekla	— " 20 "
Gospod Janez Krivic, dehant v Gorjah .	25 " — "
— J. B. Kovačič, duhoven, en cekin .	4 " 30 "
— Mihael Potočnik, škofski kaplan .	5 " — "
— Anton Potočnik, duhoven	2 " — "
— Anton Pokorn, fajmošter v Krašni .	3 " — "
— Jakob Poličar, kaplan v Podbrezjah .	2 " — "
— Jernej Medved, fajm v Koprivniku .	10 " — "
— Anton Smrekar, fajmošter v Zla- timpolji	2 " 40 "
— Andrej Mostar, fajmošter v Sred- nji vasi v Kočevji	2 " — "
— Janez Kapus, kaplan v Srednji vasi	2 " — "
— Jožef Erker (mlajši), učitel	— " 30 "
Mariana	— " 20 "
Nekef farmanov iz Srednje vasi v Koč. .	4 " 7 ¹ / ₂ "
Ena gospa	2 " — "
Maria Šporn v Vokarjah	4 " — "
Duhovšina per s. Martinu na Igu: „Nar- višimu pastirju Piju IX. v poniža- nje sovražnikov Rimske cerkve“ . .	9 " — "
Skupej	760 gld. 24 ¹ / ₂ kr.